

بررسی زبان‌شناختی به‌گویی در گویش کردی ایلام^۱

بهمن زندی^۲

استاد زبان‌شناسی، دانشگاه پیام نور

کرم اله پالیزبان^۳

دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، دانشگاه پیام نور

چکیده

به‌گویی سبکی از کاربرد زبان است که گویشوران از آن به منظور جایگزین کردن واژه‌ها و عبارت‌های تابو استفاده می‌کنند و در تمام فرهنگ‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد؛ از این رو، کاربرد آن در زبان‌های مختلف امری متداول است. در مقاله حاضر تلاش شده است تا حوزه‌های کاربرد به‌گویی در گویش کردی ایلام بررسی شود. بدین منظور، نویسنده با استفاده از روش مصاحبه حضوری و نیز شیوه کتابخانه‌ای به گردآوری داده‌های این گویش پرداخته و برای مصاحبه حضوری به صورت تصادفی ۳۵ گویشور را از سنین مختلف انتخاب نموده است. در روش کتابخانه‌ای هم به بررسی دو فرهنگ لغت موجود از واژگان این گویش پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که به‌گویی‌های به کار رفته در گویش کردی ایلام در حوزه‌های هراس، بدن، مواد مخدر و الکلی، تجارت و ناسزا است و بیشترین واژه‌های به‌گویانه مربوط به اندام‌ها و مسائل جنسی هستند. همچنین، در این گویش در حوزه سیاست به‌گویی وجود ندارد.

کلیدواژه‌ها: زبان‌شناسی اجتماعی، به‌گویی، تابو، کردی، ایلام.

۱- تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۴/۲۴

۲- تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۸/۴

zandi@pnu.ac.ir

۳- پست الکترونیکی نویسنده مسئول: ۱۳۹۳/۴/۲۴

۳- پست الکترونیکی: krpallizban@gmail.com

۱- مقدمه

زبان به عنوان نهادی اجتماعی، به واسطه قراردادهای زبانی، رفتارهای کلامی گویشوران را در موقعیت‌های مختلف ترسیم می‌نماید. یکی از این رفتارها که در تمام فرهنگ‌ها با درجات کم و بیش متفاوت مشاهده می‌شود، بیان مفاهیم خشن، توهین‌آمیز، ترسناک و یا ناخوشایند در قالب واژه‌های لطیف، مؤدبانه و خوشایند است که در زبان‌شناسی اجتماعی آن را 'حُسن تعبیر' یا 'به‌گویی' می‌نامند. معادل به‌گویی در زبان انگلیسی euphemism است که از پیشوند 'eu' به معنای 'خوب' و phemism به معنای 'گفتار' و 'صحبت' ساخته شده است. در واقع، به‌گویی صورتی از زبان است که افراد جامعه آگاهانه در روابط اجتماعی ایجاد می‌کنند تا به ارتباط ایده‌آل دست یابند؛ بدون به‌گویی زبان صورتی مبتذل، گستاخانه و عاری از هر گونه ادب خواهد داشت. آلن^۴ و بوریج^۵ (۱۹۹۱: ۱۱) به‌گویی را جایگزینی برای عبارتهای ناخوشایند می‌دانند که به منظور اجتناب از لطمه به وجهه کسی به کار می‌رود. این عبارتهای ناخوشایند ممکن است تابو و یا ترسناک باشند و یا بار معنایی منفی داشته باشند. فرهنگ لغات وبستر (۲۰۰۳: ۳۹۹) نیز به‌گویی را چنین تعریف می‌کند: یک واژه لطیف و غیرمستقیم و یا عبارتی که جایگزین یک واژه بسیار خشن و گستاخانه شده است. هادسن^۶ (۲۰۰۰: ۲۶۰) معتقد است که به‌گویی بسط عبارتها و واژه‌های عادی برای بیان مفاهیم ناخوشایند و شرم‌آور است. چی ران^۷ و یو هائو^۸ (۲۰۱۳: ۱۰) بیان می‌کنند که تمام زبان‌ها بدون استثناء به‌گویی دارند و بذر به‌گویی از زمانی کاشته شد که آدم و حوا از برگ‌های انجیر برای پوشاندن بعضی اندام‌های خود استفاده کردند. به همین دلیل برخی زبان‌شناسان از به‌گویی با عنوان «برگ‌های انجیر زبان» تعبیر می‌کنند.

۲- پیشینه پژوهش

به‌گویی در کانون توجه پژوهشگران بوده و از جنبه‌های مختلف زبان‌شناسی، جامعه‌شناسی، سبک‌شناسی، مردم‌شناسی، ادبیات و مطالعات ترجمه مورد بررسی قرار گرفته است. نخستین اثر

-
4. K. Allan
 5. K. Burridge
 6. R. A. Hudson
 7. C. Ren
 8. Y. Hao

منسجم در این زمینه کتابی است که راوسن^۹ (۱۹۸۱) در آن به گردآوری واژه‌های به‌گویانه پرداخته است. وی به‌گویی‌ها را نشانه‌ دلهره و ترس‌های درونی انسان‌ها می‌داند. آلن و بورلیج (۱۹۹۱) به بررسی کاربردشناختی به‌گویی پرداخته‌اند. وارن^{۱۰} (۱۹۹۲) شیوه‌های ساخت به‌گویی در زبان انگلیسی را بررسی نموده و آنها را بر حسب ویژگی‌های ساخت به دسته‌های مختلفی تقسیم کرده است. لینفوت هام^{۱۱} (۲۰۰۵) با بررسی دو رمان در زبان انگلیسی، به‌گویی‌های به‌کاررفته در این دو اثر را از لحاظ تاریخی تحلیل نموده است. ژائو^{۱۲} (۲۰۱۰) به بررسی به‌گویی‌های سیاسی در زبان انگلیسی و کارکردهای اجتماعی آنها پرداخته است. بختیار (۲۰۱۲) تلاش کرده است تا بر اساس دیدگاه کاربردشناختی آلن و بورلیج در مورد به‌گویی، به این سؤال پاسخ دهد که به‌گویی چگونه در موقعیت‌های کاربردشناختی منظور و نیت‌های مختلف را بیان می‌کند. وی داده‌های خود را از روزنامه‌های فارسی‌زبان گردآوری نموده است. عابد (۲۰۱۱) به تحلیل جامعه‌شناختی-زبان‌شناختی به‌گویی‌های مربوط به مرگ در زبان انگلیسی و معادل‌های آن در زبان عربی پرداخته است. حمد (۲۰۰۷) در مقاله‌ای با عنوان به‌گویی: خوش‌کلامی یا فریب؟ نقش‌های اجتماعی به‌گویی را بررسی نموده و چنین نتیجه‌گیری کرده است که به‌گویی یا به منظور خوش‌کلامی و یا فریب‌کاری مورد استفاده قرار می‌گیرد. بدخشان و موسوی (۱۳۹۳) به بررسی زبان‌شناختی به‌گویی در زبان فارسی پرداخته و آن را بر اساس تقسیم‌بندی وارن تحلیل نموده‌اند. حجتی (۲۰۱۲) نیز به منظور معرفی به‌گویی‌های پرکاربرد در رسانه‌های انگلیسی‌زبان، سه نشریه خبری را در طول یک دوره سه ماهه مورد مطالعه قرار داده است. چی ران و یو هائو (۲۰۱۳) در مقاله به‌گویی از منظر جامعه‌شناسی زبان به بررسی نقش‌های اصلی به‌گویی پرداخته‌اند.

۳- چارچوب نظری

ران و هائو (همان: ۱۱) معتقدند هرگاه صحبت از نقش به‌گویی به میان می‌آید، یک ارتباط و هماهنگی دوسویه بین گوینده و شنونده مد نظر است. البته باید گفت گوینده به عنوان

9. H. Rawson

10. B. Warren

11. K. Linfoot-Ham

12. X. Zhao

کنترل‌کننده نهایی این هماهنگی و ارتباط عمل می‌کند؛ چرا که این گوینده است که نهایتاً تصمیم می‌گیرد که از عبارات‌های به‌گویانه استفاده کند یا مستقیماً آن واژه اصلی را به کار ببرد. حال اگر گوینده بخواهد از عبارت به‌گویانه استفاده کند، می‌توان برای چنین به‌گویی دو نقش متصور شد: اختفا^{۱۳} و پوشش^{۱۴}.

الف- نقش اختفا

هنگامی که شرایط اجتماعی ایجاب می‌کند از ذکر جنبه خاص یک واژه یا مفهوم اجتناب شود تا هنجارهای اجتماعی رعایت شوند، گوینده ترجیح می‌دهد تا از واژه‌ای استفاده کند که صراحت کمتری دارد و با این شیوه به آن هنجارها احترام می‌گذارد؛ مثلاً استفاده از واژه «پیشاب» به جای «ادرار» در زبان فارسی.

ب- نقش پوشش

این هنگامی است که از به‌گویی به منظور هدایت افکار مخاطب به سمت بخش خاصی از آن اطلاعات استفاده می‌شود که آگاهانه از سوی گوینده انتخاب شده‌اند. در اینجا بر خلاف نقش اختفا که منافع هر دو طرف -گوینده و شنونده- لحاظ می‌شود، صرفاً بر اساس قصد گوینده است تا تأثیر دلخواهش را بر افکار مخاطب بگذارد؛ مثلاً روزنامه جام جم آنلاین در شماره روز دوشنبه ۱۰ آذر ماه ۱۳۹۳ به نقل از رئیس سازمان حمایت‌کنندگان و توزیع‌کنندگان، بدون توجه به جنبه‌های منفی افزایش قیمت نان، از اجرای طرح نظارتی و اختصاصی بر قیمت و کیفیت آرد و نان در دوره جدید اصلاح قیمت‌ها خبر داد و ابراز امیدواری کرد که بخش مهمی از دغدغه‌های فعالان این بخش برطرف شود. همچنین این مسئول به کرات، به جای عبارت «افزایش قیمت نان» از عبارت «نان با قیمت اصلاح‌شده» استفاده کرد. در این مثال مصاحبه‌شونده ذهن خواننده را عامدانه به سمت جنبه‌های مثبت افزایش قیمت نان سوق داده است.

در مورد به‌گویی باید گفت که پدیده‌ای زبانی است که هم گوینده‌محور و هم شنونده‌محور است. به بیانی دیگر، به‌گویی به زعم آلن و بوربیج (همان: ۳۲) سازوکاری آبرونگهدار^{۱۵} است که بر همکاری دوجانبه گوینده و شنونده در یک مکالمه تأکید می‌کند. این دو پژوهشگر چند

13. concealing

14. veiling

15. face-saving

ویژگی را برای به‌گویی ذکر می‌کنند و بر این باورند که برای آنکه بتوان عبارتی را به‌گویی در نظر گرفت، آن عبارت باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:

الف- اصل فاصله^{۱۶}

برعکس واژه‌های تابو که دال و مدلول ارتباط تنگاتنگی با هم دارند، در به‌گویی فاصله به مراتب بیشتر است و همین فاصله است که ظرفیت کاستن از بار معنایی منفی را به عبارت‌های به‌گویانه اعطا می‌کند. از همین رو، ابهام مشخصه اصلی به‌گویی به عنوان یک پدیده زبانی است و یک واژه از آن جهت به یک عبارت به‌گویانه تبدیل می‌شود که در یک موقعیت خاص می‌تواند ابهامی ایجاد کند که نشان‌دهنده مفهومی ناخوشایند در زیر آن واژه اصلی باشد و به همین دلیل از بار منفی واژه‌های تابو جلوگیری می‌کند.

ب- اصل رابطه^{۱۷}

باید بین عبارت به‌گویانه و تابویی که جایگزین شده، ارتباطی وجود داشته باشد و همچنین باید امکان تفسیر آن در همان موقعیت برای مخاطب باشد؛ یعنی باید بین مفاهیم مبدأ و مقصد شباهتی وجود داشته باشد. مثلاً در عبارت "شب تو تختخوابش بارون میاد" نمی‌توان به جای "بارون" از "سنگ" استفاده کرد، زیرا بین "بارون" و "ادرار" شباهت و ارتباط وجود دارد.

ج- اصل خوشایند بودن^{۱۸}

یک عبارت به‌گویانه در مقایسه با ما به ازای تابوی خود باید بار معنایی مثبت‌تر یا حداقل بار منفی کمتری داشته باشد. بدین منظور، ابزارهای زبانی زیادی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا ناخوشایندترین معنای ضمنی یک واژه را کاهش داده و آن را برای یک موقعیت مناسب سازند. مهمترین این ابزارهای زبانی عبارت‌اند از حذف، اطناب و استعاره. بختیار (۲۰۱۲: ۸ و ۹) معتقد است که عبارت‌های به‌گویانه به سه دلیل در مکالمات روزمره مورد استفاده قرار می‌گیرند:

۱- به‌گویی‌ها به دلیل وجود تابو در اجتماع ساخته می‌شوند و عمدتاً به این دلیل به کار می‌روند تا وجهه گوینده و شنونده حفظ شود.

16. distance

17. correspondence

18. pleasantness

۲- در حکم واژه‌های لطیف‌تر هستند، طوری که بتوانند مناسب یک موقعیت باشند.

۳- افرادی که در رأس قدرت هستند، از به‌گویی برای فریب مردم و القای یک ایدئولوژی خاص به منظور کنترل افکار آنها استفاده می‌کنند.

وی سپس به بررسی ویژگی‌های تابو می‌پردازد و بر این باور است که زبان تابو پرخاشگرانه و بدگویانه^{۱۹} بوده و در تضاد با معیارهای ادب است و به همین دلیل به وسیله به‌گویی جایگزین می‌شود.

لینفوت هام (همان: ۲۲۸ به نقل از راوسن، ۱۹۸۱: ۱) در مقاله «ویژگی‌های زبان‌شناختی به‌گویی می‌نویسد که «به‌گویی‌ها ابزارهای زبانی قدرتمندی هستند که آنچنان عمیق در زبان جای گرفته‌اند که حتی آنهایی که ادعا می‌کنند افراد صریح‌اللهجه‌ای هستند هم نمی‌توانند یک روز را بدون استفاده از آنها سپری کنند».

در واقع هدف از به‌گویی پیشگیری از اهانت یا جسارت مستقیم افراد به همدیگر است. مطرح کردن موارد تابویی چون مذهب، مرگ و یا ذکر موضوعی که یک حزب حاضر در جلسه به آن حساس باشد مانند سیاست یا مسائل اجتماعی از جمله حوزه‌هایی است که به‌گویی در آن به کار می‌رود. برای حوزه‌های کاربرد به‌گویی دسته‌بندی‌های مختلفی ارائه شده است؛ به عنوان مثال، میرزا سوزنی (۱۳۸۵: ۳) حوزه‌های کاربرد به‌گویی را به چهار دسته زیر تقسیم می‌کند:

۱- اخلاق و اخلاقیات اجتماعی

۲- مسائل پزشکی و کالبدشناسی

۳- اعتقادات و باورهای دینی

۴- نظام کشورداری و سیاست

گائو^{۲۰} (۲۰۱۳: ۲۳۱۰) حوزه‌های به‌گویی را به هفت گروه تقسیم می‌کند: مواد زائد بدن، مرگ و بیماری، مسائل جنسی، واژه‌های چهارحرفی، ناسزاها، حریم خصوصی و زبان تبعیض‌آمیز.

نوروزی و عباس‌زاده (۱۳۸۹: ۴۹) حوزه‌های کاربرد به‌گویی را امور جنسی، رخدادها و پدیده‌های ناگواری چون مرگ و بیماری می‌دانند.

19. dysphemistic

20. Ch. Gao

بدخشان و موسوی (۱۳۹۳) نیز نُه حوزه کاربردی را برای به‌گویی بیان می‌کنند که عبارت‌اند از: مرگ، مسائل جنسی، مواد زائد بدن، تبلیغات، ناتوانایی‌های جسمی، اعضای بدن، بیماری‌های روانی، مواد مخدر، ناسزاها و تجارت.

بختیار (همان: ۹) نیز مهمترین حوزه‌های به‌گویانه را بیماری‌های کشنده، مرگ و افراد و اماکن مقدس می‌داند.

اگر بخواهیم یک دسته‌بندی جامع و مانع را از حوزه‌های کاربرد به‌گویی به دست دهیم، می‌توان تقسیم‌بندی زیر را ارائه نمود:

الف) هراس

این مقوله شامل مواردی است که افراد جامعه به دلیل وجود بار معنایی بسیار منفی آنها و نیز به این دلیل که ممکن است با ذکر مستقیم آنها خود و دیگران تحت تأثیر این عوامل ترسناک و منفی قرار گیرند و باعث ایجاد ترس و دلهره شوند، از ذکر مستقیم آنها اجتناب می‌کنند. این موارد عبارت‌اند از:

۱- مرگ

۲- موجودات ترسناک

۳- بیماری‌ها

ب) بدن

مواردی در ارتباط با بدن انسان وجود دارد که تابو بوده و افراد از اشاره مستقیم به آنها شرم دارند. این موارد ممکن است بخشی از بدن باشند، در ارتباط با کارها و فعالیت‌های جسمی باشند و یا مواد اضافی باشند که از بدن خارج می‌شوند. این مقوله‌ها عبارت‌اند از:

۱- مسائل جنسی

۲- مواد زائد بدن

۳- ناتوانی‌های جسمی

۴- اعضای بدن

پ) مواد مخدر و الکلی

برخی افراد جامعه در زندگی خود به مصرف موادی روی می‌آورند که از نگاه دین و جامعه نظر مثبتی در مورد آنها وجود ندارد. این مواد سطح هوشیاری فرد و قوه تعقل او را تحت تأثیر قرار

می‌دهد و ممکن است از وی رفتاری سر بزند که با هنجارهای جامعه همخوانی نداشته باشد. به همین دلیل، حتی در برخی شرایط اسم آنها هم تابو تلقی شده و در مکالمات روزمره مستقیماً به آنها اشاره نمی‌شود.

ت) تجارت

در گذشته‌های دور که شهرنشینی و تجارت به شکل امروزی آن گسترش نیافته بود، افراد برای تأمین مایحتاج خود به مبادله کالا به کالا یا پایاپای به شکل محدود و بیشتر با افراد مجاور مبادرت می‌کردند و خرید و فروش به شکل امروزی آن رواج چندانی نداشت. به همین دلیل افراد تنها در شرایطی که مجبور بودند، نسبت به خرید و فروش مایحتاج خود اقدام می‌کردند و فروش مستقیم اموال عمدتاً برای تأمین هزینه امور منفی چون دیه و تأمین مخارج بیماری صورت می‌گرفت. به همین دلیل هنوز هم در بین برخی اقوام و گروه‌ها در حوزه داد و ستد تابوهایی وجود دارد.

ث) ناسزا

واژه‌هایی که به عنوان ناسزا به کار می‌روند، مواردی هستند که در شرایط منفی چون عصبانیت و ناراحتی و یا به منظور توهین، تحقیر یا سرزنش مورد استفاده قرار می‌گیرند. بنابراین موارد استفاده از آنها همواره دارای بار معنایی منفی است و از این جهت در جامعه تابو تلقی می‌شوند و هنگامی که کسی بخواهد به آنها اشاره کند، از به‌گویی استفاده می‌کند تا از بار منفی آنها بکاهد.

ج) سیاست

یکی دیگر از موارد استفاده از به‌گویی در حوزه سیاست است؛ حوزه‌ای که همواره شرایط اقتضا می‌کند کلام به دلایل بسیار دارای ابهام و دوپهلویی و به‌گویی باشد؛ دلایلی چون مصلحت‌اندیشی، فریب افکار عمومی، منافع ملی و...

از دیگر جنبه‌های به‌گویی که مورد بررسی زبان‌شناسان قرار گرفته است، اهدافی است که به‌گویی به کار می‌رود. جدول شماره (۱) مهمترین هدف‌هایی را که می‌توان برای استفاده از به‌گویی ذکر نمود، نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱). اهداف استفاده از به‌گویی

ردیف	هدف
۱	رعایت ادب و شرم
۲	کاستن از بار منفی تعابیر
۳	جلوگیری از بدبینی
۴	پرهیز از ایجاد ترس
۵	تفنن و نوجویی
۶	تکریم و بزرگداشت
۷	محفوظ ماندن اطلاعات سری

۴- روش‌شناسی تحقیق و جامعه آماری

پژوهش حاضر به منظور پاسخ به این پرسش انجام گرفته است که حوزه‌های مورد استفاده از به‌گویی در گویش کردی ایلام کدام‌اند. روش‌های جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، روش کیفی بر مبنای مصاحبه با گویشوران و نیز روش کتابخانه‌ای بر اساس بررسی به‌گویی‌های کردی ایلام در فرهنگ واژگان این گویش بوده است. در روش نخست، بر اساس سؤالات از پیش طراحی شده، پژوهشگر به صورت مصاحبه‌حضوری سؤالاتی را در مورد صورت‌های به‌گویانه که گویشوران کردی ایلام به کار می‌بردند، مطرح می‌کرد و آنها به پرسش‌ها پاسخ می‌دادند. جامعه آماری ۳۵ نفر از گویشوران بودند که به صورت تصادفی از چهار سطح سنی با تحصیلات متفاوت انتخاب شدند. اطلاعات گویشوران در جدول شماره (۲) ارائه شده است.

جدول شماره (۲). آمار مربوط به آزمودنی‌ها

سن	تعداد	جنس	تعداد	تحصیلات	تعداد
۱۴-۲۵ سال	۴	مؤنث	مذکر	کارشناسی ارشد	۱
۲۶-۴۰ سال	۱۷			کارشناسی	۴
۴۱-۵۰ سال	۱۲	۱۷	۱۸	تا دیپلم متوسطه	۱۶
۵۱-۸۰ سال	۲			بی‌سواد	۱۴
جمع	۳۵	جمع	۳۵	جمع	۳۵

مراد از گویش کردی ایلام که در بین زبان‌شناسان به کردی 'فیلی' معروف است، گونه‌ای از گویش کردی جنوبی است که گویش غالب در استان ایلام است و نیز با اندکی اختلاف در کشور عراق در شهرهایی چون بغداد، خانقین و بدره بدان تکلم می‌شود.

۵- تحلیل داده‌ها

گویشوران کردی ایلام برای ساخت واژه‌های به‌گویانه از روش‌های مختلفی استفاده می‌کنند. آنها برای اینکه التزام خود را به آداب اجتماعی نشان دهند و از خدشه‌دار شدن احساسات مخاطب جلوگیری کنند، واژه‌های به‌گویانه را به جای عبارت‌های ناخوشایند و نامطلوب به کار می‌برند. جدول شماره (۳) آمار مربوط به پاسخ‌های دریافت‌شده از آزمودنی‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۳). آمار مربوط به پاسخ‌های دریافتی

درصد	تعداد به‌گویی‌ها	حوزه
۲۲/۸۰	۴	مرگ
	۳	موجودات ترسناک
	۶	بیماری‌ها
۵۴/۳۸	۱۲	اندام‌های جنسی
	۹	مواد زائد
	۴	ناتوانی‌های جسمی
	۶	مسائل جنسی
۱۰/۵۲	۶	مواد مخدر و الکلی
۷/۰۱	۴	تجارت
۵/۲۹	۳	ناسزاها
۱۰۰	۵۷	جمع

در اینجا بر اساس تقسیم‌بندی جدید که در این مقاله صورت گرفته است، هر یک از حوزه‌های کاربرد به‌گویی در گویش کردی ایلام همراه با نمونه‌های استخراج‌شده از داده‌های گردآوری‌شده ارائه می‌شود.

۱-۵- حوزه هراس

۱-۱-۵- مرگ

یکی از حوزه‌هایی که گویشوران از اشاره مستقیم به آن پرهیز می‌کنند، مرگ است که در زبان فارسی بیشتر با استفاده از استعاره‌های به‌گویانه، اطناب و عبارت‌های دارای معنای ضمنی بیان می‌شود، مانند:

عمرشو داد به شما.

از میان ما رفت.

دکترتو جوابش کردن.

در زبان کردی نیز از آنجا که گویشوران معتقدند در صورت اشاره مستقیم به واژه مرگ بار معنایی منفی آن به مخاطب القا می‌شود، از زبان غیرمستقیم برای اشاره به مرگ یا ذکر نام افرادی که از دنیا رفته‌اند، استفاده می‌کنند، مانند:

- 1) sarə tə sələmat
سلامت تو سر
'شما زنده باشید'
- 2) həzār sāl ʔəmrətə
عمر تو سال هزار
'هزار سال عمر شما باشه'
- 3) kəʔə dāwət wa dəwrətəw
دور تو به داود خط
'از هر بلایی محفوظ باشید'
- 4) nāmê wa tənəw nəw
نباشد (به) تو به اسمش
'از شما به دور باشه'

یکی از پژوهشگرانی که به بررسی مقوله مرگ و ارتباط آن با به‌گویی در ترجمه می‌پردازد، عابد (۲۰۱۱) است. وی در مقاله بررسی به‌گویی‌های مرگ با توجه به ترجمه آنها در زبان عربی به تحلیل جامعه‌زبان‌شناختی به‌گویی‌های مربوط به مرگ در زبان انگلیسی و معادل‌های آن در زبان عربی پرداخته است و بررسی می‌کند که چگونه برخی عبارت‌های زبانی نتیجه فشارها و اخلاقیات فرهنگی و اجتماعی هستند و به همین دلیل افراد از به‌گویی استفاده می‌کنند تا دغدغه‌های اجتماع را در مورد مفهوم مرگ رعایت کنند.

عابد (همان: ۱۴) بر این باور است که استفاده از عبارت‌های به‌گویانه به جای واژه مرگ به این دلیل است که در گذشته افراد نمی‌دانستند چرا می‌میرند و آن را عاملی می‌دانستند که از قدرت‌های اسرارآمیز ناشی می‌شد. آنها مرگ را مفهومی می‌دانستند که یادآور سردی و سیاهی بود. وی از آلن و بورلیج (۱۹۹۱: ۱۵۳) نقل می‌کند که: «مرگ یک تابوی گسترده است که در آن ترس‌های مختلف دیده می‌شود؛ ترس از دست دادن افراد محبوب، ترس از بین رفتن بدن،

ترس از ارواح خبیثه و ترس از آنچه که بعد از مرگ اتفاق می‌افتد». جدول شماره (۴) به‌گویی‌های مربوط به مرگ را در گویش کردی ایلام نشان می‌دهد.

جدول شماره (۴). به‌گویی‌های مربوط به مرگ

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
mərd 'مرد'	ʔamrə xwədə kərd 'امر خدا را اطاعت کرد'	مرد	به رحمت خدا رفت
mərd 'مرد'	ʔəmr dāwatə 'عمرش را داد به شما'	مرد	عمرشو به شما داد
mərdəga 'مُرده است'	ʔasirə xāka 'أسیر خاک است'	مرده است	در جمع ما نیست
mərd 'مرد'	tamām kərd 'تمام کرد'	مرد	تمام کرد

۵-۱-۲- موجودات ترسناک

در برخی فرهنگ‌ها اعتقاد بر این است که اشاره مستقیم به موجودات ترسناک باعث ایجاد ترس و دلهره در افراد و نیز افزایش احتمال حضور این موجودات در محیط زندگی می‌شود؛ به همین منظور از ذکر مستقیم نام آنها خودداری می‌شود. مثلاً در زبان فارسی به جای اشاره به "جن" از به‌گویی "از ما بهتران" استفاده می‌شود. در گویش کردی ایلام نیز برای موجودات ترسناک از به‌گویی‌هایی استفاده می‌شود که در جدول شماره (۵) ارائه شده‌اند.

جدول شماره (۵). به‌گویی‌های مربوط به موجودات ترسناک

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
ʔən 'جن'	ʔəwānəzmā 'مردآزما'	جن	از ما بهتران
ʔən 'جن'	sāhəl 'جن'	جن	از ما بهتران
malawar 'جانور'	de: 'حیوان وحشی'	حیوان وحشی	-

۵-۱-۳- بیماری‌ها

بختیار (همان: ۹) مهمترین علل اجتناب مردم از اشاره مستقیم به بیماری‌های کشنده را عوامل زیر می‌داند:

۱- ناشناخته بودن ریشه بعضی بیماری‌ها در گذشته

۲- نبود یک درمان قطعی برای آنها

۳- ارتباط این بیماری‌ها با مرگ.

وی سپس به گویش لری اشاره می‌کند که در آن گویشوران قبل از اشاره به چنین بیماری‌هایی از جملات پیشگیرانه^{۲۱} استفاده می‌کنند، مانند:

گرگ بیابون هم نبینه! سرطان داره.

در گویش کردی ایلام نیز استفاده از جملات پیشگیرانه کاربرد بسیاری دارد، مانند:

5) harka bad wa rułəgat xwâzê

می‌خواهد بچه‌ات به بد هر کس
'نصیب هر کسی بشه بدخواه فرزندانته'

6) nəqmim

نبینم
'نصیمنون نشه'

7) kas nəqnê

نبیند کس
'نصیب هیچ کس نشه'

واژه‌های به‌گویانه مربوط به بیماری‌ها در گویش کردی ایلام در جدول شماره (۶) ذکر شده‌اند.

جدول شماره (۶). به‌گویی‌های مربوط به بیماری‌ها

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
'سرطان' s̄qaratân	'بی‌نام' bênāma	سرطان	کنسر (cancer)
'سرطان' s̄qaratân	'درد بد' darda gana	سرطان	کنسر (cancer)
'سرطان' s̄qaratân	'درد خطرناک' darda xatara	سرطان	کنسر (cancer)
'کرمانشاه' kərmâšân	'بالا' ž̄qar	کرمانشاه ^{۲۲}	-
'تهران' tərân	'بالا' ž̄qar	تهران ^{۲۳}	-

21. preventive statement

۲۲ و ۲۳* به دلیل اعزام بیماران لاعلاج به شهرهای تهران و کرمانشاه، معمولاً در بین افراد مسن به این دو شهر مستقیماً اشاره نمی‌شود، زیرا برای آنها تداعی‌کننده بیماری‌های کشنده است و به همین دلیل از به‌گویی ž̄qar (به معنای بالا) استفاده می‌کنند.

۵-۲-۲-۵- بدن

در فرهنگ کردی نیز همانند دیگر فرهنگ‌ها مواردی در ارتباط با بدن وجود دارد که از اشاره مستقیم به آنها پرهیز می‌شود. این مقولات عبارت‌اند از:

۵-۲-۱- اندام‌های جنسی

در تمام فرهنگ‌ها صحبت کردن در مورد اندام‌های جنسی به صورت مستقیم و صریح، امری ناپسند بوده و جزء موارد تابو به حساب می‌آید. زبان کردی هم از این قاعده مستثنی نبوده و برای موارد مربوط به اندام‌های جنسی از عبارت‌های به‌گویانه استفاده می‌کند. جدول شماره (۷) برخی از این موارد را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۷). به‌گویی‌های مربوط به اندام‌های جنسی

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
k**	نفس 'nəws	k**	آلت تناسلی مرد
k** ə g***	'کیسه و چپق' kisa-w-čux	k**	"
k***	'آنجا' ʔura	k**	آلت تناسلی زن
k***	'لپا' nâmgəfân	k**	"
k***	'سوراخ' kwəna	k**	"
k*** / g**	'پایین' xwâr	k**	"
qəŋ	'شیمنگاه' nəšəŋa	k**	باسن
qəŋ	'پشت' pēšt	k**	"
k**	'عیب' ʔeibi	k**	آلت تناسلی پسر بچه
k**	'آلت' pəs	k**	آلت تناسلی دختر بچه
k**	'دستگاه' nawəl	k**	آلت تناسلی مرد
k***	'جلو' war	k**	جلو

۵-۲-۲-۵- مواد زائد بدن

مواد زائد بدن همواره از لحاظ رنگ و بو و یا به دلیل وجود عفونت، حس منفی را به مخاطب القا کرده و باعث انزجار او می‌شوند. به همین دلیل معمولاً به طور مستقیم به آنها اشاره نمی‌شود و به جای آن از واژه‌های به‌گویانه استفاده می‌شود. جدول شماره (۸) این به‌گویی‌ها را در گویش کردی ایلام نشان می‌دهد.

جدول شماره (۸). به‌گویی‌های مربوط به مواد زائد بدن

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
čerk 'چرک'	zâmat 'زحمت'	چرک	-
čerk 'چرک'	ĵerât 'جراحت'	چرک	-
gü 'مدفوع'	čapali 'کثافت'	گه	مدفوع
gü 'مدفوع'	mêz 'ادرار'	گه	کتبی
mæsraw 'توالت'	kênârâw 'کنارآب'	توالت	دستشویی
mæsraw 'توالت'	dêšt 'بیرون'	توالت	دستشویی
mæf 'مف'	?âwə lüt 'آب دماغ'	مف	آب دماغ
?əsəfraç 'استفراغ'	haq 'واژه عربی معادل استفراغ'	استفراغ	بالا آوردن
rəyân	xwe xerâw kerdən 'خود را خراب کردن'	ریدن	-

۵-۲-۳- ناتوانی‌های جسمی

در تمام فرهنگ‌ها ناتوانی‌های جسمی به عنوان مفهومی منفی در نظر گرفته می‌شوند و از همین رو واژه‌های مربوط به آنها نیز دارای بار معنایی منفی هستند. اشاره مستقیم به چنین مفاهیمی، به ویژه در شرایطی که شخص ناتوان خود متأثر از ابتلا به چنین نقصی است، می‌تواند باعث افزایش حس سرخوردگی، ناامیدی و یا حتی تنفر از گوینده شود. از همین رو، برای اشاره به چنین مفاهیمی از به‌گویی‌هایی استفاده می‌شود که دارای بار معنایی مثبت هستند. به عنوان مثال در زبان فارسی به جای واژه "کور" از به‌گویی‌های "روشندل" و "نابینا" استفاده می‌شود. جدول شماره (۹) به‌گویی‌های مربوط به ناتوانی‌های جسمی را در گویش کردی ایلام نشان می‌دهد.

جدول شماره (۹). به‌گویی‌های مربوط به ناتوانی‌های جسمی

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
kur 'کور'	maqəs 'ناتوان'	کور	نابینا
falaĵ 'فلج'	mariz 'مریض'	-	-
falaĵ 'فلج'	badbaxt 'بدبخت'	-	-
kwəç 'فلج'	nâqəs 'ناقص'	-	-

۵-۲-۴- مسائل جنسی

مسائل جنسی بخشی از تابوهای اجتماعی بوده و اشاره مستقیم به آنها از جنبه‌های دینی و اجتماعی امری ناپسند به شمار می‌آید؛ به همین دلیل، برای اشاره به چنین مفاهیمی از به‌گویی استفاده می‌شود. لینفوت هام (۲۰۰۵) در پژوهشی به بررسی به‌گویی جنسی پرداخته و می‌گوید موضوع جنسیت که ممکن است باعث شرمساری شود، دارای مرزهای گسترده‌ای است؛ از اعمال و اندام‌های جنسی گرفته تا پوشاکی که در ارتباط مستقیم با این اندام‌ها است. وی سپس اشاره می‌کند که اگر ایده‌راوسن (۱۹۸۱) را، مبنی بر اینکه میزان به‌گویی نشان‌دهنده حجم تابوها در یک زبان است بپذیریم، آنگاه باید این را نیز بپذیریم که حوزه تابوی جنسی از هر حوزه دیگری گسترده‌تر است؛ در زبان انگلیسی ۱۲۰۰ واژه برای دستگاه تناسلی زنانه، ۱۰۰۰ واژه برای دستگاه تناسلی مردانه، ۸۰۰ واژه برای مقاربت و ۲۰۰۰ واژه برای زن بدکاره وجود دارد. در گویش کردی ایلام نیز این حوزه بیشترین موارد مربوط به به‌گویی را تشکیل می‌دهد.

جدول شماره (۱۰). به‌گویی‌های مربوط به مسائل جنسی

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
gân 'زنا'	'انفجار' taqa	زنا	فساد اخلاقی
'زناکار' gânkâr	'بدکاره' ganakâr	زانی/ زناکار، بدکاره	فاسد، متعرض
'زناکار' gânkâr	'رفیق' řafiq	"	"
'زنا کردن' gân kerdên	'روی کسی گرفتن' da banê gertên	زنا کردن	ارتباط نامشروع داشتن
'زنا کردن' gân kerdên	'با کسی گرفتن' wardê kasê dâštên	"	"
'زنا' gân	'روی' bânê ...	"	"
'زنا' gân	'روی' kuṭê ...	"	"

۵-۳- مواد مخدر و الکلی

مواد مخدر و مشروبات الکلی نیز به دلیل تأثیرات منفی بر روح و جسم، از مواردی هستند که استفاده از آنها در جامعه امری نکوهیده محسوب می‌شود. در زبان کردی برای اشاره به این مفاهیم از به‌گویی استفاده می‌شود تا از بار منفی آنها کاسته شود. جدول شماره (۱۱) نمونه‌هایی از این به‌گویی‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۱). به‌گویی‌های مربوط به مواد مخدر و الکلی

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
تُریاک 'təlyâq	'اون تلخه' tyala	تُریاک	مادهٔ مخدر
تُریاک 'təlyâq	'خرزهره' qarjyałəg	تُریاک	مادهٔ مخدر
تُریاک 'təlyâq	'بدبختیه' badbaxtiya	-	-
شُراب 'šəraw	'آبکیه' ?awakiya	شُراب	-
شُراب 'šəraw	'چیز' çêšt	شُراب	چیز
شُراب 'šəraw	'چیز' hən	شُراب	چیز

۵-۴- تجارت

در فرهنگ مناطق کردنشین داد و ستد اهمیت زیادی دارد و مردم بر این باورند که معامله باید با افراد خوش‌برخورد و خوش‌رو انجام گیرد؛ چرا که معامله با افراد اخمو و بدطینت نه تنها سودی نمی‌رساند، بلکه در بیشتر موارد باعث ضرر هم می‌شود. در بین مردم چنین متداول است که هنگامی که می‌خواهند کالایی را معامله کنند، به جای "خرید" یا "فروش" از عبارت "dasə xer" (دست خیر) استفاده می‌کنند و اگر بعداً خریدار یا فروشنده متضرر شود، می‌گویند:

8) dasê xer ?arâm nâšt

نداشت برایم خیر دستش

'معامله با او برام هیچ برکتی نداشت'

جدول شماره (۱۲). به‌گویی‌های مربوط به تجارت

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
'فروختن' fərušan	'برکت کردن' bərakat kərdən	فروختن	-
'بهم‌گران‌فروش' gəran wam nafəruš	'مراعاتم کن' wardəm naka	آن را گران بهم نفروش	-
'معامله کردن' māməla kərdən	'دست خیر دادن' dasə xer dān	معامله کردن	-
'تخفیف دادن' taxfif dāyən	'نغم کسی را خوردن' xamə kasə xwardən	تخفیف دادن	-

۵-۵- ناسزا

در گویش کردی ایلام هنگام اشاره به فحش، ناسزا و یا کفری که از کسی سر زده است، آن را با واژه‌های به‌گویانه جایگزین می‌کنند. جدول شماره (۱۳) به‌گویی‌های مربوط به ناسزا به افراد و معصومین و امام‌زاده‌ها را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۱۳). به‌گویی‌های مربوط به ناسزها

واژه اصلی کردی	به‌گویی کردی	واژه اصلی فارسی	به‌گویی فارسی
’مدفوع توی ... ‘ giü da....	’چیز توی ... ‘ ča da...	ریدم....	-
’مدفوع توی ... ‘ giü da....	’گل توی ... ‘ gwəł da...	ریدم....	-
’مدفوع توی ... ‘ giü da....	’نور توی ... ‘ nür da...	ریدم....	-

۵-۶- سیاست

گائو (همان: ۱۱۸) در مقاله بررسی ویژگی‌های به‌گویی سیاسی زبان انگلیسی و کارکردهای اجتماعی آن، به‌گویی سیاسی را ابزاری سیاسی در دست سیاست‌مداران می‌داند که از طریق آن فرایند انتقال اطلاعات را کنترل می‌کنند. وی سپس به سه ویژگی اشاره می‌کند که به‌گویی سیاسی را از دیگر به‌گویی‌ها متمایز می‌کند:

۱- انحراف بسیار زیاد از مدلول

۲- دارای ابهام معنایی بیشتر

۳- ویژگی‌های قوی زمانی

برای مورد اول نویسنده معتقد است که بر خلاف دیدگاه سوسور که باید بین دال و مدلول رابطه نزدیکی وجود داشته باشد، در به‌گویی سیاسی بین این دو رابطه مستقیم و منطقی وجود ندارد و همین باعث می‌شود تا بتوان با تغییر دادن دال، به ساخت یک به‌گویی سیاسی دست زد؛ مثلاً استفاده رونالد ریگان^{۲۴}، یکی از رؤسای جمهور پیشین آمریکا، از ’حافظ صلح‘^{۲۵} به جای موشک‌های کلاهک‌دار میان‌برد.

در مورد ویژگی دوم نیز می‌توان به استفاده سیاست‌مداران از واژه‌های کلی به جای واژه اصلی و یا واژه‌های خشتی به جای واژه‌های نفرت‌انگیز اشاره نمود. مثلاً استفاده از ’the thing‘ به جای بمب‌های اتمی به کار رفته در هیروشیما.

در مورد ویژگی سوم نیز باید گفت که در دوره‌های مختلف زمانی، به‌گویی‌های سیاسی مختلف ساخته می‌شود. به عنوان مثال می‌توان به به‌گویی‌های زیر اشاره کرد که در زمان‌های مختلف برای اشاره به ’حمله نظامی‘ به کار رفته‌اند:

24. R. Reagan

25. peacekeeper

دهه ۵۰، حمله به کره: اقدام نظامی

دهه‌های ۶۰ و ۷۰، جنگ ویتنام: نبرد ویتنام

۱۹۸۳، حمله به گرانادا: مأموریت نجات

۲۰۰۳، حمله به عراق: عملیات آزادسازی عراق

عابد (همان: ۱۷) نیز به جنبه منفی به‌گویی اشاره می‌کند و آن زمانی است که سیاست‌مداران و افراد نظامی از به‌گویی برای جنبه‌های منفی استفاده می‌کنند تا آگاهانه دیگران را بفریبند، مانند 'پاک‌سازی قومی'^{۲۶} به جای نسل‌کشی. وی آن به‌گویی را که مورد استفاده قرار می‌گیرد تا دیگران را گمراه کرده و یا بفریبد، 'مغلطه'^{۲۷} می‌نامد. در همین مورد لوتس^{۲۸} (۱۹۸۸) معتقد است که زبان سلاحی است در دست آنها که در رأس قدرت‌اند تا به قیمت فریب دادن دیگران به نیات خود برسند و به همین دلیل مغلطه‌زبانی است که بد را خوب، منفی را مثبت و ناخوشایند را جذاب و یا حداقل قابل تحمل جلوه می‌دهد. در گویش کردی ایلام به‌گویی مربوط به سیاست وجود ندارد؛ مهمترین دلیل این امر را می‌توان عدم استفاده از زبان کردی و به ویژه گویش کردی ایلام در امور سیاسی دانست.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله تلاش شد تا حوزه‌های به‌گویی در گویش کردی ایلام تعیین شده و مورد بررسی قرار گیرند. نتایج به دست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که در این گویش از به‌گویی در حوزه‌های مختلف استفاده می‌شود. همچنین یافته‌های این بررسی مشخص می‌کند که در حوزه کاربرد به‌گویی بین این گویش و دیگر زبان‌ها تفاوت‌ها و شباهت‌هایی وجود دارد که مهمترین آنها عبارت‌اند از:

۱- بر اساس یافته‌های لینفوت هام (۲۰۰۵) حوزه تابوهای جنسی از هر حوزه دیگری گسترده‌تر است و این ایده در گویش کردی ایلام نیز تأیید می‌شود؛ چرا که بیشترین تعداد واژه‌های به‌گویانه در این گویش مربوط به اندام‌ها و مسائل جنسی است.

26. ethnic cleansing

27. doublespeak

28. W. Lutz

۲- بر اساس یافته‌های بدخشان و موسوی (۱۳۹۳) بیشترین حوزه‌های به‌گویی در زبان فارسی عبارت‌اند از مسائل مربوط به مرگ، مسائل جنسی، بیماری‌های جسمی و روانی، تجارت، اعضای بدن، مواد مخدر، خشونت، ناسزاها، تبلیغات، مشروبات الکلی، ترشحات بدن و هوش. در گویش کردی ایلام نیز کمابیش این حوزه‌ها وجود دارد، با این تفاوت که در حوزه‌های خشونت، تبلیغات و هوش واژه‌های به‌گویانه به کار نمی‌رود.

۳- میرزا سوزنی (۱۳۸۵) چهار حوزه کلی را برای عبارت‌های به‌گویانه برمی‌شمارد که عبارت‌اند از اخلاق و اخلاقیات اجتماعی، مسائل پزشکی و کالبدشناسی، اعتقادات و باورهای دینی و نظام کشورداری و سیاست. در گویش کردی ایلام عبارت‌های به‌گویانه در حوزه سیاست وجود ندارد.

۴- بر خلاف یافته‌های نوروزی و عباس‌زاده (۱۳۸۹) حوزه‌های کاربرد به‌گویی در کردی ایلام مواردی فراتر از امور جنسی و یا رخدادها و پدیده‌های ناگواری چون مرگ و بیماری است.

۵- بر اساس نتایج پژوهش بختیار (۲۰۱۲) مهمترین حوزه‌های به‌گویانه بیماری‌های کشنده، مرگ و یا افراد و اماکن مقدس هستند؛ حال آنکه در گویش کردی ایلام اماکن مقدس تابو محسوب نشده و در کنار این حوزه‌ها موارد دیگری چون مسائل جنسی و بیماری‌ها اهمیت ویژه‌ای دارند.

۶- گائو (۲۰۱۳) هفت حوزه را برای کاربرد به‌گویی ذکر می‌کند که عبارت‌اند از مواد زائد بدن، مرگ و بیماری، مسائل جنسی، واژه‌های چهارحرفی، ناسزاها، حریم خصوصی و زبان تبعیض‌آمیز. به جز دو مورد آخر، سایر حوزه‌ها در گویش کردی ایلام کاربرد دارند.

۷- آنچه در این مقاله به صورت ابتکاری و نو انجام گرفته است، دسته‌بندی حوزه‌های کاربرد به‌گویی به عنوان مقوله‌های کلی و سپس تقسیم‌بندی آنها به زیرمقوله‌های کوچک‌تری است که دارای وجوه مشترک هستند. این مقولات شامل دو حوزه "هراس" و "بدن" است. حوزه هراس خود به سه زیرمقوله مرگ، موجودات ترسناک و بیماری‌ها تقسیم می‌شود. مقوله بدن نیز زیرمقوله‌های اندام‌های جنسی، مواد زائد، ناتوانی‌های جسمی و مسائل جنسی را در بر می‌گیرد. در پایان پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های بعدی چگونگی ساخت عبارت‌های به‌گویانه در کردی ایلام بر اساس دسته‌بندی وارن از ساخت به‌گویی‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

منابع

- بدخشان، ابراهیم و سجاد موسوی (۱۳۹۳). بررسی زبان‌شناختی به‌گویی در زبان فارسی. جستارهای زبانی، سال پنجم، شماره ۱ (پیاپی ۱۷)، ۱-۲۶.
- میرزا سوزنی، صمد (۱۳۸۵). کاربرد حسن تعبیر در ترجمه. فصلنامه مطالعات ترجمه، سال چهارم، شماره ۱۴، ۲۳-۳۴.
- نوروزی، علی و حمید عباس‌زاده (۱۳۸۹). حسن تعبیر در زبان و ادبیات عربی: شیوه‌ها و انگیزه‌ها. مجله زبان و ادبیات عربی، شماره ۳، ۱۴۹-۱۷۴.
- Allan, K. and K. Burridge (1991). *Euphemism and Dysphemism: Language Used As Shield and Weapon*. Oxford: Oxford University Press.
- Aubed, M. (2011). A Study of English Death Euphemism with Reference to their Translation into Arabic. *Tikrit University Journal for Humanities*, 18, 2.
- Bakhtiar, Mohsen (2012). Communicative Functions of Euphemism in Persian. *The Journal of International Social Research*, 5(20), 7-12.
- Gao, Ch. (2013). A Sociolinguistic Study of English Taboo Language. *Theory and Practice in Language Studies*, 3(12), 2310-2314.
- Hammad, O. (2007). Euphemism: Sweet Talking or Deception? M.A. Thesis, School of Language and Media Studies, Dalarna University.
- Hojati, A. (2012). A Study of Euphemisms in the Context of English-Speaking Media. *International Journal of Linguistics*, 4(4), 552-562.
- Hudson, R. A. (2000). *Sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Linfoot-Ham, K. (2005). The Linguistics of Euphemism: A Diachronic Study of Euphemism Formation. *Journal of Language and Linguistics*, 4(2), 227-263.
- Lutz, W. (1988). Doublepeak. *Public Relation Quarterly*, 33, 25-30.
- Merriam-Webster's Collegiate Dictionary (2003). 11th Edition. USA: Springfield, Massachusetts. Merriam-Webster Inc.
- Rawson, H. (1981). *A Dictionary of Euphemisms and Other Doubletalk*. New York: Crown Publishers, Inc.
- Ren, C. and Hao Yu (2013). Euphemism from a Sociolinguistic Perspective. *Studies in Sociology of Science*, 4(4), 45-48.
- Warren, B. (1992). What Euphemisms Tell us about the Interpretation of Words. *Studia Linguistica*, 46(2), 128-172.
- Zhao, X. (2010). Study on the Features of English Political Euphemism and its Functions. *English Language Teaching*, 3(1), 118-121.